

Preu: 15 cèntims

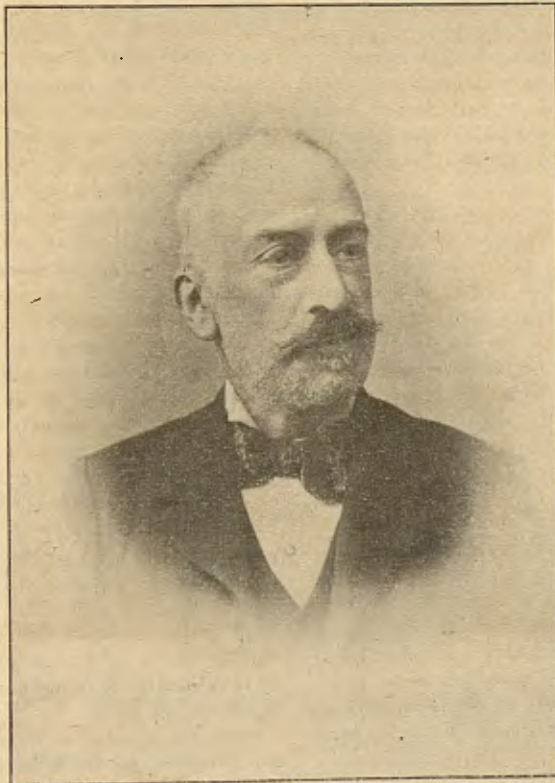
Catalunya Artística

REVISTA ILUSTRADA DE LITERATURA Y ARTS ∞∞∞ SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
S. Pau, 8 pral. - Teléfono 1836

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

JOAN PONS Y MASSAVEU

Gent notable de Catalunya

Joan Pons y Massaveu

PER R. CASELLAS

Els barris de Ribera

Veritables, veritables, alló que s diu ben be autenticchs, jo estich que á Barcelona de barris no més n'hi ha cinch: els barris de Santa María, els barris de Sant Just, els barris de Sant Cugat, els barris de Santa Caterina y els barris de Sant Pere.

Vulguernhi afegir de nous será tal volta afalagador pera la gent fantasiosa que voldria darse el to d' equiparar el seu barri advenedís ab els clássichs barris que de tals tenen no sols el nom, sino els fets y la nissaga; però jo créch com article de fé qu' una afegidura semblant restará sempre postissa y enmanllevada, perque tant pera 'ls individuos com pera las agrupacions socials, y fins urbanas, l' historia, las tradicions y la fama no s' improvisan ni molt menys. Pera que un barri sigui barri, no n' hi ha prou ab que l' Ajuntament vingui un dia tot cert y malmandat y decreti que d' aquest indret de Barcelona n' hem de dir barri tal ó barri cual. Aixó tot lo més, serán barris nominals, denominacions oficinescas, mots pera entendres á Càla Ciutat, demarcacions administrativas que res teneu que veure ab aquellas entitats naturals y históricas que per sa il·lustre velluria, ambient comú, vida íntima y fesómia propia, es distingeixen y fan llinatge apart, com els barris autenticchs que ara cita-va, tant poch en nombre que ab els dits d' una má ponedros comptarse.

Arrambadets tots cinch al nord-est del casco vell, y mirant de cara á Ribera, constitueixen pacífichs y humils, ab els seus munyochs y giragonsas de voltas y plassetas, travessias y carrerons, la part més espessida de la població y com la sava y moll de l'ós de la Barcelona clássica, de la Barcelona de l' antigor, de la *cié* augusta y per mil y mil gestes veneranda, áduc sense tenir en compte las épicas batallas entre els del Portal Nou y els del Portal de Mar qu' il·lustraren aquells encontorns en l' época famosa de lleons y de cendrosos.

Totas las literaturas han tingut els seus homes que, enamorats de lo indígena y lo típich, han cercat pels antichs recons de las grans ciutats els tresors de poesia que pera la pintura artística de la vida brollan á dolls d' aquets vehinats historichs abans de que l'urbanisació moderna, ab la seva uniformitat rectilínia y amplitud de comunicacions, vingúes á arrencarlos el segell de la seva personalitat pintoresca. Si hi ha hagut un Dickens per trasladans al Whitechapel y al Marylebone del Londres vell, y François Coppée pera descriure els *coins* més retirats de París, abans de la seva *haussmanisació*, y un Mesonero Romanos que pintés *Las Vistillas* y el *Cerrillo de San Blas* del Madrid del *tiempo viejo*, no havian de mancar en nostre

Renaixement literari prosistas distingits que ab el color del seu istil fixessin per sempre la característica d' aquets indrets barcelonins. Un dia van ser en Robert Robert y l' Anton Altadill, després l' Argullol y en Manel Pau, ó en Careta y en Capella, els qui ab el seu enginy y inspiració van cantar els ditxosos barris de Ribera, esplendit realme literari que al cap-de-vall s' han recompartit com bons germans l' Emili Vilanova y en Joan Pons y Massaveu.

No cal pas dir quin efecte, quina simpatía, havian de produirme ane mí, que de Ribera so fill, que tinch el baptisme á Santa María y que visch á la parroquia de Sant Pere, las noveletas, cuadros y narracions d' en Pons y Massaveu, que jo tinch pel més ingenuu, més escrupulós y més sentit dels nostres escriptors de costums populars. Cap d' entre ells m' ha procurat las agredolsas impresions, aixeridas uns cops, altres ben tendres, y agrisadas quasi sempre per una boyra de tristesa resignada, com las que hi sentit cuan ell me pinta las futesas d' aquell món, no per petit menys digne d' investigació; puig tant en arts com en lleuras, res que arrenqui de la vida humana ó de la vida de la Naturalesa pot motejarse d' insignificant.

Intimitats y indiscrecions

Ja fa anys que 'm vaig fer passar el desitj que sentia de coneixe'l.

Era una nit d' estreno al Teatro Catalá. Durant un entreacte l' etzar ens va reunir dintre un rotlló de gent de l' ofici, que discutia ab calor la superioritat ó inferioritat del segon acte sobre el primer de l' obra que aquella nit se *posava* per primera vegada.

Un amich comú va presentarnos.

—Pons y Massaveu... Casellas....

Vam estrenye'ns las mans ab efusió, y mentres ens savam mutuament las frases de cortesía que feyan al cas, jo contemplava ab interés aquell senyor baixet y de modest vestir, ab aquella barbata allavoras encara pobre y sal que festonejava una cara ovalada de color fi, torrat y verdosench com de patina de cuadro antich; me fixava en aquellas faccions quelcom embotornadas, en aquell perfil de nas ornitológich, lleugerament cargolat en las aletas, que 's plantava ferm entre uns ulls d' un terbol gris, surtits, grossos, negats y de mirada dolsament ovina.

Plé de bondat y senzillesa, anava manifestantme el gust que tenia de coneixe'm personalment, expresantse ab un tó monóton y recullit de melosa confidencia, com una salmodia seguida, molt seguida, que 'm feya l'efecte d' una veueta baixa de confés que no li agrada ser interromput. Va tréncar als poch moments nostra conversa el repich d' un timbre que 'ns anunciava el comensament del tercer acte.

Oferintnos amistosament nostras casas respectivas, vam fer cap a la platea, boy somrient l' un y l' altre de la casualitat de trobarnos quasi quasi vehins, gayre be del mateix barri.

Transitanthi sovint, com jo hi transito, no és pas difícil topar al nostre home al bell mitj del seu *terreno*, és á dir, veure'l en plé exercici de las sevas funcions de novelista, ara cassant el tipo, ara pescant l'escena, ó be apuntantse en un cuaderu, no gayre més gros que

un llibret de fumar, el verb expressiu, el mot típich, la frase característica ó el modisme pintoresch. Y més d'un cop (ja ho créch), y més de dos. li he apollegat mentres confessava ab insinuant dolçura á un individu d'aquets que li contan per pessas menudas tots els ets y uts de la seva vida y els seus miracles, que, convertits en article, podran llegir l'endemá en las planas d'un diari ó revista catalana.

Donechs d'aquest detingut estudi del llenguatge (á voltas immoderat en l'aplicació) d'aquesta investigació constant del document (que molts cops deixata massa al servir-se'n), d'aquesta saturació íntima, amorosa y de llarga data ab el medi que descriu, n'han sortit planejadas á cop calent, á l'escalfor d'una febreta creadora y melancólica, las escenas d'aquell teatret de la vida de barri, hont desempenyan el seu paper els personatjes més humils de l'estament menestral. A n'aquest bras anónim, penúltim grahó de l'escala social, s'enquibeixen els héroes obscurs de la comedia humana, que en Pons fa sortir de la classe propietaria més modesta, ó de la més ínfima de la burocrática, ó de la petita industria que s'está morint, ó dels menuts oficis que's van acabant: el propietari infinitesimal y l'empleyat de poch sou, el pixa-tinters neult y la militar pobra, el calcinayre y el carboner, l'ataconador y el sastrinyoli, el betas y fils y el plats y ollas, el taverner y l'adrogueret, l'adova-vanos y l'aucellayre, l'herbolari y el caixes-de-mort. Enamorat de lo típich d'unas costums que van perdentse, ens retreu, entermit y maliciós, ab aquell carinyo de rector que 's recorda de cuan era escolà, ara las sortijas de carrer ó els cops de pedras del glacis, las monas d'ous de la Pascua ó els neulers dels Ignocents, la comedia d'aficionats ó las penas de l'aprenantatge, la xacolata del bateig ó els confits del casori, sense oblidar els domassos de la professó, ni els fochs de Sant Joan, ni la ginesta del Corpus, ni las rosetas de Sant Jordi, ni el palmó del Diumenge de Rams.

Tot ulls y tot orelas, y esperonat per l'habit bon xich xafarder de l'observació, ens ha contat com un xiu-xiu de xerrameca, els rebomboris del vehinat, els escandols del safreig, els cuentos de rebotiga, las murmuracions de porteta, las conversas de balcó á balcó y las barallas de replà á replà; y, tot cor y sentiment, d'una desgracia al barri n'ha fet una tragedia; un idili, de l'amor de dos joves del carrer; y una elegia, de la mort d'un estadant benivolgut.

«La Colla del carrer», «Quadros en prosa»,
etc., etc.

Encara que no tota publicada en volums apart, no deixa de ser extensa la obra del nostre escriptor costumista. De las nombrosas poesías que en periodichs ó revistas ha tret á llum, sols unas cuantas (que jo sá-piga) van ser colleccionadas en un tomet ab el títul de *Menudalla*. Altre tant succeheix ab las narracions, *nouvelles* ó articles de costums, que constitueixen la part més abundant, més característica y fins més saborosa de la cullita literaria d'en Pons y Massaveu. Ans que tot, y sobre tot, cal afirmar en rodó que tant en prosa com en vers, l'obra, tota ella, pel carácter de

realisme típich y sentiment local que l'informan, entra de plé á plé en el període del nostre Renaixement que l'Yxart vá magistralment calificar d'apologetich.

Home sincer y enemich de poses, no 's cuyda pas nostre autor de dissimular l'amor y entusiasme pe'l seu medi, per aquell barri, que troba gayre be poetich sinó que procura fer ressurtir "lo molt que l'apassionan y encisan son carrer y son vehinat". Aixís, diu en *QUADROS EN PROSA* (1878): *Fins conto enmalaltirme de anyorament si un día (Deu no ho vulla) me veig condemnat á ostracisme, és á dir á mudarme. Mon carrer es pera mi aquella mitja vida á la cual ens referim á l'alabar las conveniencias de la passió qu'ens atrau.* En *LA COLLA DEL CARRER* (1887), tot y regoneixent pe'ls adorats barris vells la necessitat de renovació que forsosament imposan el bon gust y l'importancia que Barcelona adquireix, lamenta, adolorit, el no poguer escorre una lldgrima contemplant el lloch ahont gronxareu son bressol, y de que s'hagi d'aconhortar, com molts fills de aquells encontorns, exclamant:—*Aquí era ma casa.* Y més avall, playentse de la vida postissa y desasossegada d'avuy día, troba á anyora la natural y quieta d'altre temps, en companyia d'aquells vehins que formavan com una sola y nombrosa familia, una íulina germanor y en certs moments de calamitats públicas la més cristiana de las comunitats.

Bé's veu bé prou, per aquestas citas, que la descripció dels llochs que primer van tancar la joya de la seva joventut y més tart l'anyorament de tota sa vida; que la pintura d'aquella bona gent, sanch de la seva sanch y entranya de la propia entranya, no podia en Pons ferlas á tall d'analista fret ó anatomich curiós qu'opera *in anima vili*, sinó com home emocionat y entussiasta que plora y riu devant las miserias y ridiculesas d'aquest petit món, del cual podría dir, com el poeta, *quæque ipsa miserrima vidi et quorum pars magna fui!*

Més també es de justicia fer observar com aquest encomiastich d'identificació ab el medi que retrata y fa reviuire el novelista, va sempre dantse las mans ab cert esperit crítich, entre tristors y condescendent, que, además d'innegable delicadesa, dóna al cuadro prou trasllat de la vida tal com és. Res d'optimismes de bonifaci, d'aquets que tant abundant en las ignocentas narracions de bona cosa de novelistas de casa; rés, tampoch, de pallassadas pseudohumorísticas ó esplets xavacans y convencionales, brillants á voltas, á voltas embafadors, y quasi may convincentes per falta de sinceritat, però que, apesar de tot, han de fer la fama, per mi inmerescuda, de certs articulistas de costums. No: ni ceguera optimista, ni humorisme de vidre volador: una observació de la vida, si no fonda y vasta, escrupulosa y sincera, que no arriba ni de bon tros á las alturas de lo impersonal, per restar sempre influida per una afeció interior. Més com aquesta és tristament reflexiva, qu'és com dir *pesimismo*, ó, més ben dit, *vident*, el trasllat, quelcom subjectiu, de las investigacions naturals y humanas té prou valor plastich y psicológich per fernos l'ilusió de lo viscut.

Recordant no més el daltabaix horrible, l'impressió

macabra ab que conclou l'esmentada *Colla del carrer*, ja n'hi ha de sobras pera fixar el negre pessimisme d'aquell desenllás, com á característica del temperament d'un escriptor.

«Trascant per les serres»

Donchs aquest pessimisme de que parlo s'accentúa ab tal vigor en l'obra que en Pons y Massaveu va publicar l'any 1892, qu'en alguns d'aquells cuadros de la Segarra, com *El pas del bord*, *L'anada al molí* ó *A la boua de Déu*, pren tot l'aspecte d'un fatalisme determinista. Las volicions y las accions humanes s'acotan sempre, ó quasi sempre, sota el jou aclaparador del medi, del temperament ó de las circunstancias. Els sentimentalismes un poch femelletes qu'hem vist eixir manyachs en els cuadros barcelonins, se tornan á voltas, en els sagarrenchs ironías crudels, crudelíssimas, com reflectint aquella implacable indiferencia de la Naturalesa, que, majestuosa en tot, no ha pas de deturar sa marxa triomfal y eterna per las petitas misèrias de la vida humana.

¿D'ahont, donchs, dimanan aquesta amplitud de concepte, aquesta intensitat de comprensió, aquesta visió més justa y més serena de las modalitats psicológicas? Per mi, de dugas causas principals: una, las actuals direccions de las literaturas extrangeras, que forso-sament havían de determinar en la nostra una evolució paralela, ab doble motiu cuan se tracta d'un illustrat autor com el qu'analisó, que procura sempre estar al corrent de lo que's passa á fóra casa: y segona, la més aventajosa posició qu'aquesta vegada va haver de pendre l'artista davant del nou model á reproduhir, ja que davant del vell, atret pe'l carinyo que li inspirava, s'hi acostava en desmasía, y tal proximitat no li consentía veure el conjunt ab l' independència que l' veu ara, colocat á distancia convenient. Aquets dos motius, l' un de carácter general y l' altre de particular, fan que la obra rural d'en Pons s' avallori d' una forsa de vibració, que sols en l' incubació d'un estat potencial havíam traslluit en las anteriors.

Perqué deu ferse notar que "Trascant per les serres" vé á representar com un desenrotllo y desencongiment de las condicions inicials de l' autor, tant en el sentit de las qualitats com (desgraciadament) en el de las deficiencias. Tot lo que creix, per una banda, el criteri literari, que, com acabém de veure, presideix á la concepció, prenen peu, per l' altra, certas enfadosas tendencias á la difusió narrativa, á la raresa del llenguatge, y al enrevessament del estil. Mes son en tal nombre las bellasas de sentiment y d' observació que aquells *Cuadros de la Segarra* atresoran, que un passa molts cops sense adonarsen per entre els enfargechs y las insistencias y las dilucions de la narració.

¡Es tan tendra, tan corpnedora, en *El pas del bord*, la pintura dels impropèris que passa la pobra criatura filla del etzar, al ser enmenada, de poble en poble, fins á la borderia de Cervera! ¡Es tan vigorós, en *El Secret den Balús*, el cuadro de la vida ferrenya y aspra dels carboners montanyenchs! ¡Es tan entenedor y feréstech alhora, l' idili, contat en *A la boua de Déu*, entre els nens y nenaç mendicants que

recorren la comarca! ¡Es, sobre tot, tan punyent el drama *L'anada al molí* que, si no fossin las deficiencias d'estil, no 's desdenyaria de firmarlo el mateix Guy de Maupassant.

Una dóna camperola y una somera son las protagonistas d'aquesta hermosa narració: las dugas son mares y las dugas se veuen forçadas per la necessitat á complir el penós trevall d'anar y venir del molí, deixant abandonats á casa als seus petits. ¡Quína ánsia no passen per ells durant la llarga ausencia! ¡Cuan pesat se 'ls fa esperar que la molta estiga llesta!... Però, per fi, arriba l' hora de tornar á casa. Una furiosa tempesta las sorpren... Per fortuna poden passar el torrent abans de que vingui fort; però la nit se 'ls en ve á sobre, y entre las tenebras, no lluny de la casa la somera esperonada pel instint maternal, empenla marxa á corre-cuyta, llensant demunt d'un fangar á la pol' ra camperola que duya á sobre del bast. L' home de la camperola, surt alarmat en busca de sa muller, y mentres la somera dona mamar al seu pollí, y el llepa tota alegroya, la pobra camperola, febroseña y xopa d'ayga fins al moll de l'os, se desespera de no poder donar el pit al seu fill y cau malalta y mor al cap de poch's días. Cuan l' enterro surt de la casa, la somera juga ab el pollí, a iassada en un prat de vora l'estada dels desgraciats camperols...

Després d'aquesta obra, que á pesar del seu llenguatge no sempre espontani ni sempre natural, y de certas fadigosas dilucions, pot posarse al primer rengle entre els millors cuadros dels nostres pintors rurals, en Pons ha produit una llarga serie de novel·tas, de contes, d'escenas foranas y ciutadanas, dela que sols s'ha publicat en volúm apart la colecció titulada *A matadegolla*, constituída per pintorescos y interessants epissodis de brigandatge y de guerra civil á Catalunya, plens alguns d'ells de forsa descriptiva y d'emoció.

R. CASELLAS.

Nocturna

La nit extén sas amplas alas
demunt la vall plena de flors,
dórman, fa estona, las cigalas
per els socall dels seus amors.

—

Dórman els peixos en sas baumas,
dórman las aus y las cansóns;
sols, com una ona d'esperansa
súran pe'l bosch las oracions.

—

Y cau la nit tota somorta
cuan se ut l'al·lusa emprendre'l vol,
del Mas humil s'obra la porta, ...
pe'l carenar trasputna'l sol.

J. NOVELLAS DE MOLINS

EN LA PLATJA.- Cuadro d' ELISEU MEIFREN

Desde 'l meu Observatori

Avesat á no fer cas del esvalots frequentíssims ab que 'ls atrevits disfressats de crítich amenisan els aconteixements literaris, he arribat á la següent reflexió, qu' entrego á la fam dels mercaders del saber universal: l' éxit d' una obra, artística ó literaria, no está, per regla general, en relació ab el seu mérit, sinó en relació ab las excentricitats del seu autor y ab las circumstancias en que s' exhibeix.

Aplaudir ó combatre á un autor á qui ningú ha jutjat ab la calma y sinceritat degudas, es cosa que vesteix molt en aquestos temps en que, ó s' ha de censurar ab violencia, ó s' ha d' alabar servil y exageradament. S' han abolit els termes mitjos, la neutralitat en la emissió de las opinions, la fidelitat y rectitut en l' administració de la justicia literaria, y per aixó 'l criteri se confecciona segons sia l' interés extern que 'l demani. Un convencionalisme especial, puig que no ho sembla, facilita als nanos del Art y de la Literatura dissimular y decorar la seva raquítica condició mitjansant l' ús de talons alts y barret de copa. Y aixís vivim fora de la realitat, unas vegadas sense sospitarho y altres per propia deliberació y egoisme.

Aixó 'm recorda que, moltes vegadas s' ha discutit si la exhibició, representació ó publicació de una obra ha sigut un éxit ó un fracás. Entre 'ls mateixos espectadors ó llegidors no están d' acort els parers. ¿Cóm es? Donchs molt senzill: entre 'ls crítichs n' hi han uns que tenen ulls y no hi veuhen, y altres que no tenen ulls y hi veuhen massa.

Els primers están préviament decidits á aixecar á un autor contra tots els resultats de la exhibició, execució ó publicació de l'obra, y 'ls segons portan la consigna d' enfonzarla. Els que sostenen l' éxit l' atribuheixen als mérits positius del autor; els que afirman el fracás negan aquestos mérits. ¿Quí está en lo cert? Pera mí 'ls que callan y saben riurers dels baladrcers de una y altra colla.

El soroll es element utilíssim pera obtenir y donar notorietat y fama, y no es estrany que s' enlayren molts autors á só de tabals. Repicar fort, ab una ó altra intenció, es lo que interessa, y cuan á consecuencia del soroll s' ha conseguit notabilitat, ja no es possible treure l' escambell al sant.

La senyora Pardo Bazán diu que no hi ha

judici crítich *més expressiu* que cosirse la boca, pero aixó no saben ferho tota aqueixa colla d' articulistas inflats y petulants que no escriuhen sense que d' horas lluny se 'ls hi conegan la recomendació, la parcialitat ó 'l tráfeh de conciencias. També assegura el P. Feijóo que la ciencia te 'ls seus hipócritas lo mateix que la virtut, y en la rebotiga literaria y artística son tants el que cridan y fingeixen suficiencia! Entre 'ls crítichs moderns el que més empeny es el que més s' esgargamella baladrejant «¡caballeros, no empujar!» Y es que en la Babel en qu' estém s' hi parlan totes las llenguas, menos la de la veritat y la justicia.

Per altra banda sería curiós averiguar si guarda relació el gros número de llibres que's publican ab la suma de personas aptas pera llegirlos; com sería igualment curiós esbrinar si tots els autors al publicar sas obras posan de sa part tots els medis adequats pera proporcionar un éxit regular. Creure que 'l públich ha de acceptar ab entusiasme quantas obras se li ofereixin, y que n' hi ha prou pera donar vida á un llibre enviarne uns cuants exemplars als periódichs y algunas dotzenas á las llibrerías, es un de tants somnis ab que 'ns recreám desde molt antich. Es necessari deixar la tribuna y baixar al camp ras, ahont els negocis se cotisan, y aquesta es la inmensa ventatja que portan als autors de guant blanch las empresas editorials que coneixen als coixos assentats.

La ja citada senyora Pardo Bazán escrigué un día que: «l' escriptor aspira no sols á no arruinar-se en edicions y á treure renda del capital invertit, sinó á obrir vall ahont veja geminar quelcom, á ésser entés, estimat, interpretat, y si no aprobat, seriament discutit». Es cert. Aixís parlan tots els autors, tots, desde 'l més novell y humil al més enlayrat, perque á tots ens arriba la vanitat de creure'l nostre treball superior, *very fine*. Mes no's repara que aixó en rigor es moral y materialment impossible; perque no pujan á tant els productes de la vinya, ni l' humor del culliter.

La decadencia literaria, si avuy existeix, que jo no ho créch, no arranca de la major ó menor difussió dels llibres, ni del major ó menor enlayrament dels autors, sinó que prové del excés de fullaraca en las llibrerías. Apart de que certas obras tenen una esfera de propagació molt limitada, no deu oblidarse tampoch

que per lo que 's refereix al exercici de la crítica, aquesta s'ha vulgarisat de tal modo que ha sofert una grandíssima depreciació. El públich comensa ja á escamarse de algunas exhibicions de ingeni; la inconsciencia y buydor ab que s' escriu y l' inmensa pila de planas estampadas que per tot arreu s' escampan, sembran la indiferencia en els esperits y provocan el cansanci y 'l mareig entre 'ls compradors.

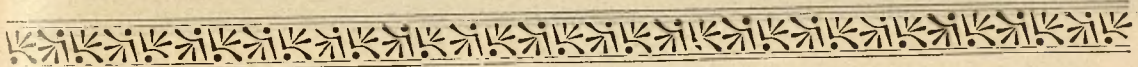
Per altra banda, havém convingut en que no sempre un éxit es prova plena de la bondat d' una producció, encara que no hi ha dubte que sobra gent que troban justificació á tots els éxits ab la primera tontería que se 'ls hi ocorre. Y no obstant, abundan qu' es una delícia els entusiasmes ficticis y las aclamacions per contagi, per la irracional pruitja de seguir la corrent. Si á la venda d' exemplars ens concretésem, segurament trobaríam que 'ls editors de Perez Escrich feren majors negocis que 'ls d' en Valera, y si enfondíssem un poch més veuríam la falta de base ab que en Zorrilla sobrepujá á Garcia Gutierrez y á Tamayo.

No hi ha decadencia literaria ó artística, si per tal s' ha d' entendre falta de mercat pera las obras de mérit. La decadencia está en que aquestas obras son *rara avis*, y que fins moltes que passen per superiors no arriban á la mida. Pero aixís com ara ja apenas pot parlar-se en sério de la moral médica, de la mateixa manera es per demás parlar en sério de moral literaria, donchs cada autor,—y dit sia ab perdo de totas las excepcions honrosas—camina pe'ls viaranyes que li son més agradables, ab las passions desencadenadas y fent més industria que literatura.

En una paraula: no es el públich el defecte á las obras; son els autors els que desacreditan el género y fan malbé el mercat.

La culpa no la té la parroquia, sinó 'l fondista: cuan aquest serveixi més reduhit número de plats, pero més nets, més nutritius y millor guisats, alashoras els parroquians ompliran totas las taulas, totas, y acabarán gustosamente ab las viandas.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

La última plana

*Ben mirat, es un llibre nóstra vida:
cada dia que passa, es una plana...*

Un silenci complert regna en la cambra;
sols se sent el tich-tach d'un vell rellotje,
y á la molt feble llum d'una xinxeta
borrós relleu, confós, prenen els mobles.

Un baf de medicina
s'escampa per l'entorn de la malalta;
y ab desordre ignorat, xicras y ampollas
ab receptas del metje, omplen la taula.

Un breu sospir s'enlayra
lleuger com el volar de papallona;
y com la pacient sos llavis xucla,
la que vetlla, ab un drap mulla sa boca.

—Si pot atrapá'l són,
será bona senyal—há dit el metje;
per xò tothom camina de puntetas

y fins el respirar sentir no 's deixa.

La nit, éntant fá via,
el temps transcorregut l'agulla marca;
per entre els porticons d' una finestra
se veu el clarejar de nova aubada.

S'amagan las estrellas;
la matinal claror arreu s'escampa;
y apoch brilleja el Sol, y per l'arbreda
se senten las cansóns de l'aucellada

Ab las parpellas closas,
inmóvil resta el cós de la malalta....
¡Ja s'ha tancat el llibre de sa vida!
¡Es que ha finit breument, la última plana!

LLUIS MATAS Y CARRÉ.

Facsimil de la invitació.

Exposició de Cartells en el "Círcol Artístich"

Organisada per l'entusiasta col·leccionista en Lluís Plandiura, qui ja n'havia celebrat un'altra en el «Círcol de Sant Lluch» d'aquesta ciutat, el dia 18 del corrent mes tindrà lloch en els espayosos salons del «Círcol Artístich» la inauguració d'una Exposició de cartells á quin mes triat y digne de veurers, figuranhi las firmas dels mes notables artistas en aquest ram d'*affichage*, tant de casa com extrangers.

Entre aquets hi trobaran els *amateurs* en aytal ram, las firmas dels inglesos Jhon Hassall y Cecil Aldin; dels francesos Cappiello, Steinen, Cheret Jossot, Mucha y altres; dels belgas Henry Cassiers, Henry Meunier, Privat, Livemont, Donnay y Berchmans; dels italiáns Hohenstein, Villa, Metlicowitz, Dudovich, Matloni y Carpanetlo; dels nort-americanos William H. Bradley, C. J. Rhead, E. B. Bird, Maxfield Parrisch y miss Ethel Reed, y dels cataláns en Ramón Casas, l'Alexandre de Riquer, A. Utrillo, Miquel Utrillo, Llaverias y F. de Cidon.

Veritablement, manifestacions artísticas com la próxima á inaugurarse, son sempre dignes de lloa y ben d'estimar á son principal factor en Lluís Plandiura, qui, ab un desprendiment y una devoció ben manifestas trevalla de ferm pera propagar un art, que, encara que senzill, es important sempre, ja que avuy son desenrotllo ha atret l'atenció dels artistas mes notables que no s'han donat pas de menos en conreuarlo y enaltirlo, segurs com están de la dificultat que ofereix sempre precisament la seva senzillesa dintre del Art en general.

Com á mostra de lo que ha de ser la vinenta Exposició de Cartells artístichs, oferim el facsimil de la invitació al acte, obra expressament feta per l'artista inglés Jhon Hassall y pulcrement tirada á duas tintas per la casa del Anton Gavaldá.

També oferim el retrato d'en Lluís Plandiura qui, com á organisador de un acte tan lloable, bé mereix aytal distinció.

J. RIBERA.

Misèria!

El dia es gris. Las campanas tocan mages-tuosament escampant arreu llurs sons armo-niosos, que la ponentada s'emporta ab fúria, esvahintlos per l'Infinit.

La pluja cau seguida, produhint armonías estranyas al batrer demunt de las teuladas, y formant viu desacort ab las vibracions dels fils eléctrichs, que la ventada remou ab forsa.

Els carrers están deserts... Tan sols, de tant en tant, el pas d'algun carruatje torba 'l ca-yent monóton y acompassat de la pluja.

Els arbres, tots tristos, ensenyan llurs despu-llas, y encara, á trossos, restan coberts de neu que 'ls esmortuhits raigs del sol hivernench no han pogut fondrer, gelantse allí y fent-se forta com un roch.

Els llums de gas, ab llur claror feble, acaban de donar la nota trista, perduts entre la espessa boyra que ho en-vo-calla tot.

¡Quin hivern mes fret y mes crudel!

Els trevalls están para'i-sats, y arreu vá extenentse la misèria...

Pe'l carrer no s'ovira un' ànima viventa. De promp-te, d'una casa de pobra apa-riencia, d'una d'aqueixas casas que mes aviat semblan formiguers, de tanta munió de gent que hi viu, se'n veu sortir una dona d'aspecte malaltís vestida ab quatre pellingots. Son rostre ullerós mostra una grogor igual á la palidesa d'un cadávre; y en sos ulls rogénchs y plo-rosos, s'hi marca la senyal del sofriment, ó bé 'l sagell imprés per molts nits passa-das en vetlla.

La pobra dòna, portant un petit objecte à la mà, surt de la escala, ab recansa, com si allí deixés quelcom molt estimat d'ella; y, per

fi, adalerada, sense res al cap, malgrat el vent y la pluja, segueix uns cuants carrers ab fri-sansa, com si la perseguissin.

A l'últim, s'atura devant d'una casa de modest aspecte: y, després d'esguardar á son entorn, com tement que algú l'expiés, boy aixugantse una llàgrima que li rodolava cara avall, se fica resoltament á l'escala.

Al balcó d'aqueixa casa hi havia un retol que deya: *Caja de Préstamos.*

ENRICH PAZ Y MARCALLÓ.

EN LLUIS PLANDIURA
organizador de la próxima *Fxposició de Cartells Artístichs.*

A solas

— Ja que has complert catorz' anys,
y ab un pam més de cretona
ta pantorrilla grassona
presservas dels ulls estranys;
ja que rebutjas la nina
y etgegas la fira *al diantxa*
distreta ab la clavellina,
el mirallet ó la planxa;
ja que tot té vé de nou
com si ara eixisses del ou,
mos bons concells has d'ohir.
Sabs, filla, lo que vull dir?...
—Prou... Prou...

En l'escenari del mon
júgahí el paper de Tóni.
¿Qué t' obran el bech?... —Muxoni.
¿Qué t' trucan al cor?... —No hi son! ...
Que un esparverot rebéch
creyente innocent coloma
se t' arrisca fréch á fréch
estariufantse la ploma...
Séria, com jutge sens sou,
te 'l miras ab ulls de bou,
¿y si gosa, entents? ... ni així...
Sabs, filla, lo que vull dir?...
—Prou... Prou...

Rés de mocadors y anells;
rés de fe 'l mut ab els dits;
rés de redolins florits
ni de munyochs de cabells.
Si, enamorat de ton ayre,
t' ensenya 'ls goigs del amor
algún *mosquit* rondinayre
d' aquets que tot élls son cor,
venta'l l... No t' deixis seduhí...
Mosquit, al cap y á la fi
pica, y lo que pica cou...
Sabs, filla, lo que vull dir...
—Prou... Prou...

Com tú... ¡no rigas!... ets maca,
y no sents fret ni calor,
ab temps pots trobar amor
y... lo que se 'n diu, butxaca.
Rés de gelos ni amohino
per si tals ó quals pubillas
varian de leixuguino
á cada tom de faldillas.
De cent, una terá 'l jou
de éllas, las noranta nou
caponas han de morir ...
Sabs, filla, lo que vull dir?...
—Prou... Prou...

Fixat ab un: un sol, sents?...
Ni guapot ni lleig, tal cual;
per home lo principal
es que no li falti ... entents?...
En tenint *pinçons*, el viurer
es tot lo bonich que t' cregas,

¡de cuantas te podrás riurer
si algún aixis n' arreplegas! ...
Si un jorn un d' aquets te 'n plou,
ja cal que 'l mantingas tou
fins que t' preguntí per mi...
Sabs, filla, lo que vull dir?...
—Prou... Prou...

Un cop d' ell dugas el nom,
no sias "tant-se-me'n-dona":
aixis com l' hom fá la dona
també la dona fá l' hom.
Férma! curt, si 'l vols segú;
peixa'l bé, si 'l llús te fá;
que pensi á tothora ab tú!...
que sempre posi 'l peu plá!..
Y si un jorn el puny te clou...
ans tot ho etzivi en renou
si un bés te 'l pot ablanir...
Sabs, filla, lo que vull dir?...
—Prou... Prou...

Com el diable de la Creu
fuig de conxorras antigas:
"Qui té amigas té fadigas"...
un home, filla, y un Deu.
La qu' es llépola de mena
y fresseja y tempta y furga,
fá com tú cuan erats nena,
per cada enfit una purga.
Si may el dubte t' con mou,
rumia bé, ton seny óu,
del perill allúnyat... y...
Sabs, filla, lo que vull dir?...
—Prou... Prou...

Y cuan, ja bona casada,
Deu te donga la ventura
de véuret una criatura...
una, no més, per anyada;
cuan dins ta riolera gávia
ens enrondin tos pollets
barbotejant "mama" y "ávia"
enjogassats y distrets;
cuan ja ré t' vinga de nou
y guaytis, serena, 'l pou
hont totas cayém al fi...
Sabs, filla, lo que vull dir?
—Prou... Prou...

Mes... qué tens?... Qué t' cau? ¡Y are!...
Flors... cabells... una carteta...
Mi Arturo... ¡Bona l' hem feta!...
¿Aixó es lo que t' diu ta mare?...
¡A catorz' anys festejar!...
¡Anant de curt!... ¡Donya Ré!...
¡Si 'm sembla que no pot sél...
¡Si no m' ho puch empassar!...
¡Ay, Senyor!... Jo era als dinou
y... mira... t' feré un cap nou
sinó torsas de camí...
Sabs, filla, lo que vull dir?...
—Prou!... Prou!...

JOAN PONS Y MASSAVEU

Excursions per Catalunya

Un pastor de LA ROCA
(Fot. de Fere Surroca)

LA ROCA

El vehinat de La Roca, poblet distant una mitja hora de Camprodon y qu'era en la Edat Mitja un castell inexpugnable, de notable situació estratègica, pertanyent á la casa Descatllar y quin senyor se titulava comte de Santa Coloma, marqués de Besora y senyor de Rocabrúna, es avuy un poblet en extrém original y pintoresch.

Responent á son nom, está assentat al cim d'un macís y escarpat penyal, enlayrat á uns 1.140 metros sobre el nivell del mar y situat entremitj del riu Ter y del Riberal d' Abella. La Roca 's compon de 30 ó 35 casas, ab 110 habitants, essent aquets d'una complexió ferrenya, actius y escardalenchs, senzills y amables de caràcter y sobre tot molt aymants del terrer que conreuhan, y de quins productes ne viuen, dedicantse especialment á la cria de burros. Las casas, d'un segell rónch y miserable, ofereixen la particularitat d'estar totas ellas esglahonadas, notantse en una que altra, marcadas reminiscencias d' antigues murallas del temps feudal, reconeixen'shi avuy mateix d' entre las runas d' un castell, un groixut y sumptuós portal de pedra; els carrers, que certament no respiran cap elegancia ni riquesa, forman precipitadas y escabrosas pendents y son tots ells, á més d' estrets y torts, encrostats de grossas pedras, d' entre quals intersticis brota una verdenca y espeissa molsa. L'iglesia emplassada dalt del poble, si bé no presenta cap detall

interessant, resulta petita y aixerida, essent sa fatxada de pedra picada d' un color roigench adquirit pe' l curs del temps; com qu' es sufragània del immediat poble de Vilallonga, solsament s' hi celebra missa en dita capella un cop l' any, qu' es el día del aplech, que te lloch el primer diumenge de Setembre de cada any. S'hi pot anar desde aquí Camprodon per dos camins; un, el més proper, es el que pasa pe' l poblet de Llanás y l' altre el d' Espinauga que per faldejar la vora dreta del Ter, es el mes poétich y frecuentat pe' ls barcelonins que venen á estiuajar en la fresca y xamosa vila de Camprodon.

De dalt de La Roca pot disfrutar l' espectador de dos espléndits y afalagadors cops de vista: en tot temps, se li descapdella al seu devant y per tots costats, grans y esgarrifosos precipicis, en perill d'estimbarse al mes petit descuyt, produhint tot ell un efecte imponent y gayrebé esterehidor; y al estiu, l'observador gaudeix d' un panorama per demés interessant, qu'entranya un verdader devassall de sublimitats, totas ellas de la més encisadora poesia: las extensas valls de Llanás y Vilallonga d' una vegetació exuberant; las verdosas y atapahidas closas matisadas d' exquisidas y delicadas flors; las frondosas pollancredas, saulas y verns; tot aixó alegrat á la vegada pe' l murmurí de las enjogassadas y cristallinas onadas del riu, que besan sos peus y pe' l seguit piujejar dels aucells que, cantant y saltant de branca en branca, sembla talment formin chor ab el festós xiulet del xeval pastor qu'atalaya el blanch remat; componen en conjunt un cuadro, el més inténs y fresch de color, el que més explaya l' esperit, el que més hi vessa á dolls la dolça y planyívola poesia y el que més destorba al pinzell pera pintar las indescriptibles bellesas que l' lloch esmentat enclou.

¡Ah! ¡Quin contrast de color el d' ahir ab el d' avuy! Ara tot está fret, tot el pahisatje despullat, esmortuhit y plé d' entristida poesia, ni la mes lleu peixada del *tourista* trenca la quietut y la soletat d' aquell lloch de pau, ahir tan visitat y avuy poch menys que aislat per las neus y geladas pròpias del cor del hivern.

La tradició de aquest poble conta un fet en extrém curiós: es el següent: L' esmentat castell de La Roca fou sitiát en temps dels moros per un poderós exércit d'aquestos, quins vegent qu' era impossible prénderlo á viva forsa, atesa sa situació inexpugnable, determinaren tenirlo sitiát fins y á tant que sos defensors tinguesseu de rendirse per fam; pero ocorregué que, cuan pensavan estar á punt de conseguir son objecte, sortí del castell un missatger, portant una gran plattada de truytas molt grossas y frescas, entrá en el campament enemich y dirigintse al capdill dels moros li manifestá que per ordre del senyor del castell li feya present d' aquellas truytas, que contaba serian del seu agrado perque els del castell, que tenian costum de menjarme tots e's dias, sabían per experiència qu' eran excelents; y lo que digué l' missatger era vritat, perque desde l' castell baixavan cada día á pescar al riu Ter, per un pou que foradava la penya en que aquell se troba assentat fins á arribar al nivell del riu, y desde allí per medi d' una mina, quina boca era molt dissimulada, sortian al exterior. Quedá el capdill dels

EL TENOR EMILI COSSIRA

moros molt sorprés de aytal present y després de des-
pedir al missatger ab un altre present pe 'l senyor del
castell, disposá fer un detingut registre per la vora
del riu á fi de trobar la mina per' ahont els del castell
sortian á pescar; pero com dita mina anava á parar
molt lluny y era forsa amagada, no pogué trobarla,
resultant d'aquí que, desanimat aquell capdill de poder
fer rendir el castell per fam y avergonyit de véures
burlat en sos intents, aixecá 'l siti y abandoná preci-
pitadament tota la comarca, ab gran content de sos

habitants, que no pogueren menys de regoneixer y
publicar que debian sa llibertat al valor y astucia
del defensor de dit castell de La Roca de Palencá,
(aquest es son nom verdader.)

Tal es la llegenda qu' encara contan en la vora del
foch, els avis d'aquell poble en aquestas llargas
vetllas d'hivern, y que jo vaig sentir explicar fá poch
dias en conversa intima, en la llar de la casa de pagés,
coneguda per "ca 'n Sau de la Roca.,"

JAUME VILA Y RIERA.

Camprodón, Desembre de 1902.

PRINCIPAL

Ab la popular comedia de Sardon titulada *La Corte de Napoleon*, va despedirse el diumenge últim, la companyia Tubau-Palencia.

Per ara no s'anuncia cap novetat.—C.

LICEU

LA WALKYRIA, de Wagner

Bonich aspecte oferia el Liceu la nit del passat dimars.

Platea, pisos inferiors y pisos superiors, tot plé; no n'hi havia per menos, puig tenia lloch la *reprise* de *La Walkyria*.

Baix la direcció del Mtre. Mascheroni, sortí una *Walkyria* ben ensajada, bon xich pulida y sempre bonica, pero correcta, y la veritable obra de Wagner...

Deixém filosofias apart, y ressenyéem, encara que siga superficialment, lo que 'ns semblá la *reprise* en cuestió.

El Mtre. Mascheroni ha fet tots els possibles pera oferirnos una *Walkyria* llampant, y no hi ha dubte que ha conseguit lo que desitjava; ha lograt dominar tot el conjunt y 'ns dona tot lo que pot y lo que sab dintre del drama ó art wagneriá. ¿Podém exigirli més?

De la part de *Brunhilda* se n'ha encarregat l' admirable artista Srta. Giudicci, que ho fá ab conciencia y d'una manera molt correcta. A més d'una figura plástica y una veu potent y ben timbrada te condicions molt remarcables tant per la dicció com per la mímica y l' accionat. El recort d' altrás intérpretes qu' ha tingut la part de *Brunhilda*, que han desfilat per las taulas del Liceu, no ha brollat ni ha ressortit en el públich en general. Per la nostra part, si algún defecte podém senyalarli es la massa inmovilitat qu' observa en la primera escena en que apareix, ahont hauria de mostrarse més *walkyria*, aixó es, més guerrera y coratjosa, y mentres dona 'ls crits, bellugarse y saltar d' una á altra roca, alegroya y fréstega al ensemps, qu' es tal com han d' ésser las *walkyrias* mitológicas, y tal com las concebí Wagner. Tot lo restant de l' obra, qu' es lo més, ho fá, com ja havém dit, ab notable correcció y sens recórrer á efectismes ni á detalls exagerats y fora de lloch, per lo qu' es molt digne d' ésser aplaudida xardorosament.

La part de *Sieglinde*, á cárrech de la Srta. D'Arneiro, també ha lograt un gran relleu; no altra cosa esperavam de tan notable artista, á la qu' havém admirat varias voltas sas bonas cualitats, aixís de cantant com d' actriu. Tota sa part sab brodarla ab bon frasseig y admirable mimica, donant expressió altamente dramática en els moments culminants de l' obra.

La figura de *Siegmund*, es interpretada pe l' tenor Sr. Vaccari, que fa aplaudirse per la veu ben timbrada y dolsa que posseheix y per la bona voluntat ab que representa. En tot ens ha agradat, relativament, menys en la escena ó dialech ab *Brunhilda* del segon acte, ahont no ha estat gens ni mica á la altura dels detalls altamente dramátichs, gayrebé sublím, que hi té, en quins pot lluhirse de debó un actor que posseheixi fibra.

La curta part de *Fricka*, que representa la senyora Giaconia, pot considerarse acceptable, si 's te en compte la poca intervenció que la esposa de *Wotan* té en *La Walkyria*, encara que siga la causa directa de tota l' obra.

El baix Sr. Rossato, en la part de *Hunding*, hi fá lo que pot, pero s'oblida de que representa un drama musical y no una ópera.

El Sr. La Puma, *interpretant* al "deu" *Wotan*, gayrebé fá plorar; ni la veu, ni 'l frasseig, ni la mímica l' ajudan en rés. La magestat propia del personatge que representa, deu deixársela per forsa darrera 'ls bastidors, puig per las taulas ni una guspira se 'n troba; el drama moral que 's desenrotlla en l'ánima del "deu" no 's trasllueix ni endevina en lloch, y la serenitat de la paraula, la severitat de moviments, la propietat del accionat, tot equivocac y deplorable en extrém. La llansa, que simbolisa una de las parts complementarias de la personalitat de *Wotan*, inherent á sa figura ó concepció dramática, al Sr. La Puma li fá més rosa que servey, y en sas mans, en comptes de la llansa sagrada, símbol del poder del "deu", queda convertida en el vulgar y prosaich xuxo de cualsevol sereno.

Las vuyt *walkyrias*, afinadas, ajustadas y ab gran moviment en la escena, tal com ha d' ésser.

Resumint. Una *Walkyria* acceptable, y deixant á salvo els intérpretes femenins, no resulta el veritable drama musical de Wagner, per l' empenyo que tenen els artistas mascles en representarne una ópera y no la segona jornada de la grandiosa Tetralogía *L' anell del Nibelung*.

JOSEPH BARBERÁ.

IL TROVATORE

L' anunci de que ab aquesta ópera de Verdi debutava la notable cantatriu Mme. Haricléa Darclée, portá al teatro, dissapte passat, un allau de públich desitjós de tornar á sentir á la diva francesa en un' ópera que per alguns es de fácil execució.

La nit aquella, donchs, el públich va dividir-se; molta part d' ell, wagneriá per excelencia, 's disposá á reventarho tot, porque' l' tot de la *serata* no feya farúm de Wagner. Ademés, algú havia dit, y certament aixís vá resultar, que la Darclée encarregada del paper de *Leonora*, no era la Darclée de temporadas pasadas, y fins se li censurá l'haver triat pera debut una ópera verdiana, y per afegidura, gastadíssima.

Els encarregats dels demés principals rôles de *Azenecena*, *Maurico* y *Comte de Luna* estavan encarregats á la Srta. Salvador, al tenor Angioletti y al bari-ton Hernández, respectivament.

Deixant de banda algun petit incident, degut á la

Intransigencia d'una part de públich, la representació de *Il Trovatore* va resultar ajustada, sobre tot per part del tenor Angioletti en el "Madre Infelice" del tercer acte y en el tercet del primer, hont fou ovacionat, obligantse 'l á fer el *bis* entre sorollosos pica-ments de mans. També se'l aplaudí molt y ab justicia després de cantar la serenada del primer acte y fou forsa escoltat y ab gust en el grandió "Miserere" del quart.

La Sra. Darclée en el primer acte se 'ns mostrá la cantatriu afligranada de sempre. No li ocorregué lo mateix en el "Miserere" hont rebé mostres de desaprobació que, ja dich, trobarem sortidas de la intransigencia de bona part del públich.

Fent la gitana, la Srta. Salvador se 'ns mostrá una bona artista en el cant, si bé un xich exagerada en la mímica; pero aixís y tot els aplausos que escoltà foren ben merescuts.

El bariton Sr. Hernández, que debutava aquella nit, sortí ayrés de son comés, fentnos un *comte de Luna* forsa recomanable. Ja hem dit que en unió de la Darclée y del Angioletti tingué que repetir el tercet del primer acte, y també vá agradar moltíssim al cantar la romanza del segon y en el duo ab *Leonora* del quart. Escoltà aplaudiments encoratjadors.

La orquesta bé, dirigida ab bastant acert pe'l mestre Mascheroni.

El públich un bon xich irrespectuós ab els artistes que posavan tota sa bona voluntat en la interpretació de la ópera.

L'endemá diumenge á la nit se repetí *Il Trovatore*, sortint millor ajustat y arrodonit per part de tots. Y ¿á que fou degut? Primera y principalment á trobarse mes bé de veu el distingit tenor Angioletti, y després á no influir el públich descontentadis per sistema, en l'altra part del públich *neutre*.

Els aplausos varen ser mes expontanis, logrant la Darclée y l' Angioletti especialment, ressarcirse del disgust de la nit passada. Tot vá anar llis com una seda, degut á la imparcialitat del públich de las alturas, porque lo qu'es l' *aristocràtic* de palcos y butacas no se'n cuyda poch ni gayre de las óperas. La cuestió es fer el sabi y poguer molestar als pobres artistes.—J. A.

ROMEA

Com estava anunciat, dilluns tingué lloch el benefici del primer actor y director de la companyia l' Enrich Borrás, vegentse plena á vessar la sala d'espectacles d'aquest teatro.

Tant en el primer acte de *Lo Ferrer de tall* d'en Frederich Soler, com en el segon de *Terra Baixa* d'en Guimerá y en el tercer de la *Mare eterna* de l'Iglesias, estigué admirable el primer actor de la nostra escena, sobre tot en *Terra Baixa*, que, com ja es sapigut ne fá una verdadera creació, essent per lo tant ovacionat ab entussiasme.

A continuació s'estrená 'l monólech *Lo prestidigitador*, original d'en Santiagu Rusiñol. Aquesta obra no té altre objecte que 'l de distreure per un moment al auditori, y, en part, ho va lograr; fins que 'l personatge comensa 'ls jochs de mans es una verdadera

filigrana, mes al arribar en aquell lloch, decau tot l'interés de l'obra y ab ell l'entussiasme del públich.

No obstant, fou rebuda ab aplauso, tinguent de presentarse son autor al palco escénich.

En Borrás interpretá *Lo prestidigitador* d'una manera acabadíssima, demostrant que també sab executar els pèsonatjes cómichs.

Entre 'ls presents ab que fou obsequiat el distingit actor, recordém un cuadro d'en Rusiñol, una artística cartera, un rellotje y altres objectes de valor.

NOVETATS

El dissapte debutá en aquest colisseu una acceptable companyia de declamació, en la que hi forman part la majoría dels artistes que fins fá poch dias representaren *El anillo mágico*.

Las obras escullidas pera 'l debut foren la comedia en dos actes de Vital Aza, *Zaragüeta* y la pessa en un acte dels germans Alvarez Quintero titulada *La reja*. La execució de abduas produccions sigué forsa cuydada distingintse el primer actor senyor Sanchiz.

Pera alternar ab la companyia anomenada, debut á també la *divette* Mlle. Albany Debriège; el treball d'aquesta artista podrá tenir el mérit que 's vulga, pró es necessari fer constar qu'es mes propi d'un café-concert que d'un teatro com el Novetats, per ahont han desfilat, ab poch temps, las figuras mes eminentes de l'art, com ho son la Duse, en Zacconi y la Vitaliani.

El públich vá rebre á la Debriège cortesment fentli repetir alguns *couplets*. Segons resan els cartells aquesta artista ha sigut contractada per pocas funcions.

ELDORADO

El portfolio de Eldorado y *El puñao de rosas*, son las obras qu'han fet el gasto durant la derrera setmana.

A las funcions hi assisteix molta concurrencia, sobre tot desde que s'ha estrenat *El portfolio*, revista local del senyor Molas y Casas.

Per aquesta setmana s'anuncia l'estreno de *Los Charros*. Están ensajente *La Caprichosa* y *Piquito de oro*.

TIVOLI (CIRCO-ECUESTRE)

Ultimament han tingut lloch en aquest teatro váris debuts, alguns molt importants dintre 'l género ecuestre. Reculleixen aplausos totas las nits, la tonambula Rossi, els exeñtrichs Crontar y René, la *troupe* Ancillotti y els germans Carpi.

S'anuncian mes debuts.

GRANVIA

Ha comensat á actuar en aquest teatro una companyia de sarsuela petita de la cual forman part la triple Pinós y 'l actor Bergés..

Desde dilluns que's fan las funcions per horas.—C.

Bibliografía

Llibres y periódichs rebuts en aquesta Redacció

ENSAIGS.—Aplech de treballs en prosa per Enrich Paz y Marcalló.

Al tancar el darrer full d'un llibre d'autor nou, cuan se resumeixen en una qualificació total las impresions rebudas per cada un dels treballs; cuan un dels que llegeixen ab amor y ab amor judican, veuen formarse inconscienment la figura del autor de la terminada obra, y, ab major serenitat, fruheixen ó desprecian la més sobressortint nota de llur ofrena literaria, sembla que hi ha un moment decissiu, com una forsa interior, que condemna al oblit al autor nou ó li assegura, ab la més ferma convicció, un pervindre hermós.

No parlém ja cuan l'autor nou se'ns revela un géní, com en Victor Catalá. Allavors no existeix el moment decissiu, ni 's nota aquella forsa interior; perque tot el sér se sent ubriacat d'admiració y de Bellesa, y tot s'ho emporta l'entussiasme.

Donchs, com abans deya,—ó volia dir,—al tancar el darrer full d'*Ensaigs*, se'ns dibuixa la figura del autor forsa jovenívola; la nota sobressortint de sa personalitat la trobém en la sinceritat,—que de las condicions d'un autor es de las més estimables, y una caldoreta d'esperansa ens ne fa esperar novas produccions, després de nous estudis.

La sinceritat; aquesta es la nota característica dels treballs d'en Paz. Son senzills, tal com els ha sentit: sense afectació; sense reminiscencias d'autors estrangers.

Seus; d'un esperit que's dona tot ell en lo que dona, d'una delicadesa sense rebuscaments y sense esblayms de comedia: veritat que á voltas las pinzelladas no resultan ben arrencadas de la realitat, pero s'hi veu sota d'ella la impressió, qu' es bona, y, sobre tot, la sinceritat. No pot ésser massa analítica la crítica al qui te la modestia de calificar d'*Ensaigs* la seva obra.

Aixís, á vegadas, en Paz s'oblida de que fa prosa; y s'abandona massa á sos sentiments que relliscan en algun punt fins al sentimentalisme, com en *Malalta d'amor*, ó al pessimisme més débil, com en algun trós de *La víctima*.

Pero, en cambi, en *La coixeta* dona la delicadesa intensa y la poesia dolça. No dubto de calificarlo el millor treball del volúm.

Contrast, resulta equivocat: no es assumpto pe 'ls sentiments d'en Paz. Es la única excepció.

Els vellets y L'anónim, cada un pe 'l seu estil, y, sobre tot *L'anónim*, son treballs ben recomanables. Igual qualificació mereix *Miseria*, que reproduhim en altre indret del present número.

La vaga també es un article bonich. *Impressió*, senzill, personal, respirant sinceritat á cada paraula.

Es, en fi, un llibre que 'n demana un altre; son uns ensaigs que agradan; es una prosa cuydada; una edició feta ab carinyo, y, abrassantho tot, es un autor nou de casa á qui doném la benvinguda més afectuosa y debém estimular.

R. S. S.

Nòstre folletí

Ab el present número repartím el p'ech desé de la primera edició del llibre

POM DE CANSONS

original del genial poeta catalá

Apeles Mestres

AVIS

Aquells de nostres llegidors que desitjin encuadernar el volúm de CATALUNYA ARTÍSTICA corresponent al finit any 1902, poden passar per aquesta Administració, carrer de Sant Pau, 8, pral., y mitjansant el preu de 2 PESSETA; se 'ls hi fará encuadernar ab luxosas tapes

EXPOSICIÓ D'ART ANTICH

Concurs de cópias

Optant als distints premis oferts per la Junta de Museus, s'han presentat el següents treball:

Número 1.—Anónim.—Memoria, ab el lema "Luchar es vivir, relativa á la secció tercera. (Textilaria.)

Número 2.—Anónim.—25 dibuixos reproduint coronas (secció segona. Mobiliari), ab el lema "Coronas.

Número 3.—Don Francisco Vela y García.—25 dibuixos reproduint objectes de metallisteria, joyeria, cerámica, vidrieria, etc. (secció segona. Mobiliari).

Número 4.—Anónim.—24 dibuixos reproduint teixits (secció tercera. Textileria), ab el lema "Colección primaria de Tejidos,,"

Número 5.—Don Joan Pinós.—12 láminas ab 17 dibuixos reproduint caps (secció quinta. Figura).

Número 6.—Don Eduart Pló.—12 láminas ab 10 dibuixos reproduint caps (secció quinta. Figura).

Número 7.—Don Antoni Falguera, don Frederich Brunet y don Joseph Guday.—25 dibuixos reproduint teixits (secció tercera. Textileria).

Número 8.—Els mateixos.—15 dibuixos reproduint edificis (secció primera. Arquitectura).

Número 9.—Don Antoni Pons y Palau.—15 dibuixos reproduint caps (Secció quinta. Figura).

Número 10.—Don Francisco Labarta.—15 láminas ab 25 dibuixos reproduint figuras senceras (secció quarta. Indumentaria).

Número 11.—Don Mateu Culell y Aznar.—8 láminas ab 26 dibuixos reproduint teixits (secció tercera. Teixileria)

Número 12.—Don Emili Coranty de Guasch.—12 láminas ab 32 dibuixos reproduint textits (secció tercera. Teixileria).

Número 13.—Anónim.—13 láminas ab 13 dibuixos reproduint caps (secció quinta. Figura), lema: "Ad majorem artis gloriam".

Número 14.—Don Joaquim Vacarisas.—12 láminas ab 25 dibuixos reproduint teixits (secció tercera. Teixileria).

Número 15.—Don Eduart Vacarisas.—Sis láminas ab 30 dibuixos reproduint armaduras (secció segona. Mobiliari).

Número 16.—Don Salvador Sampere y Miquel.—Memoria titulada "Los cuatro centistas catalanes".

Número 17.—Don Francisco Labarta.—Deu láminas ab vint dibuixos reproduint caps y figuras senceras (secció quarta. Indumentaria).

Número 18.—Don Joaquim Renart.—Nou láminas ab setze dibuixos reproduint caps y figuras (secció quinta. Figura).

Número 19.—Anónim.—Quinze dibuixos reproduint paviments (secció primera. Arquitectura), lema "Enrajolat gòtic".

Número 20.—Don Isidro Riera y Modolell.—Set láminas ab quinze dibuixos reproduint caps (secció quinta. Figura).

Número 21.—Don Dionís Renart.—Sis láminas ab quinze dibuixos reproduint caps. (secció quinta. Figura).

Número 22.—Anónim.—18 láminas ab més de 25 dibuixos reproduint armas (secció segona. Mobiliari), lema "A."

Número 23.—Donya Rosalía Martí y Llorach.—25 dibuixos reproduint teixits (secció tercera. Teixileria).

Además s'han rebut las següents obras que no poden obter als premis del concurs per haverlas presentat en número insuficient els seus autors.

Don Feliu Elias.—Dos dibuixos reproduint figura.
Don Ibo Pascual.—Sis dibuixos reproduint caps.
Don Baldomer Tullot.—Un dibuix reproduint un cap.

Don Francisco Cáneas.—Deu dibuixos reproduint caps y figuras.

Don Antoni Valls.—Nou dibuixos reproduint mobiliari.

Don Joseph Guarro.—Un dibuix reproduint un cap.
Don Pere Montaña.—Vuyt dibuixos reproduint caps.
Don Lluís Bonis.—Un dibuix reproduint un cap.

Avuy deu tenir lloch el repartiment de premis als artistas que han pré part en fer las cópias exposadas.

Estém preparant, y tal vegada siga el vinent, un número interessantíssim dedicat á la estancia en nostra ciutat del vis-president de l' Argentina. Dr. Quirno Costa, y especialment á la Exposició que en honor seu organísá la "Revista Comercial Ibero-Americana"

El vinent dissapte celebrarà la Biblioteca Museu Balguer de Vilanova y Geltrú, una vetllada ab el fi de commemorar el segon aniversari de la mort del que fou estimat amich nostre el malaguanyat poeta, fundador de l' avant dita Biblioteca D. Víctor Balguer, en quina sessió necrológica hi pendrán part además de váris individus de la Junta d' aquell Centre, alguns distingits literats y artistas.

Se troba malalt nostre estimat amich el notable pintor-escriptor d' Olot D. Marian Vayreda, quin ràpit millorament desitgém de debó.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63. — Barcelona

AVIS IMPORTANT

Aquesta Administració fa avinent á tots els senyors suscriptors y corresponsals de CATALUNYA ARTÍSTICA, que en lo successiu s'abstingan d' abonar á l' antiga Empresa del periódich l' import de suscripció corrent, ja que desde mitjans del mes passat de Desembre la publicació corre á cárrech exclusiu de la EMPRESA NOVA. quina, segons escriptura, no 's fá solidaria de cap dels compromisos contrets, anteriors al 15 del esmentat Desembre de 1902.

(Administració: Carrer de Sant Pau, 8, pral.—Teléfon núm. 1836).

ANIS DEL MOND

es l'únich Anis que obté 'ls primers premis en totas las EXPOSICIONS UNIVERSALS y que s'exporta á tots els pahissos del mon.

VICÈNS BOSCH ☉ ☉ ☉ BADALONA

Dipósit, Banys Nous, 15 - BARCELONA